

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 495/2021-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného [REDACTED], [REDACTED], advokátskou kanceláriou, [REDACTED], [REDACTED], v mene ktorej koná advokát a konateľ [REDACTED], MBA, proti uzneseniu Okresného súdu Senica č. k. 7 Cb 32/2015-279 zo 7. októbra 2020 a jemu predchádzajúcemu postupu takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa, skutkový stav veci a argumentácia

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. septembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na nezávislý a nestranný súd podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a podľa čl. 38 ods. 1 listiny, svojho práva na prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj práva na spravodlivé a verejné vypočutie nezávislým a nestranným súdom podľa čl. 14 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „medzinárodný pakt“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia a jemu predchádzajúcim postupom. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie, prikázať súdu, aby o námietke zaujatosti konal a rozhodoval, priznať mu finančné zadosťučinenie a trovy konania. Sťažovateľ tiež navrhol, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia a zakázal Okresnému súdu Senica (ďalej len „okresný súd“) konať a meritórne rozhodnúť o žalobe žalobcu [REDACTED]

modeling & production, spol. s r. o., o zaplataenie sumy 360 000 eur s príslušenstvom podanej proti sťažovateľovi.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že právna vec, v ktorej sťažovateľ vystupuje v postavení žalovaného, bola v roku 2015 pridelená na prejednanie a rozhodnutie sudkyňi [REDACTED]. Zákonná sudkyňa 11. septembra 2020 oznámila predsedovi okresného súdu, že sa vo veci cíti byť zaujatá, pretože pozná sťažovateľa, ktorý je manželom notárky [REDACTED], s ktorou sa osobne pozná a v minulosti sa stretávali.

3. Sťažovateľ podal 9. septembra 2020 námietku zaujatosti, ktorú odôvodnil tým, že podľa uznesenia Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 NcC 12/2019-33 z 20. júna 2019 vo veci žalobkyne [REDACTED] proti [REDACTED] bolo rozhodnuté, že vec vedenú na okresnom súde pod sp. zn. 3 C 15/2019 prikázal na prejednanie a rozhodnutie Okresnému súdu Trnava. Krajský súd tak rozhodol na základe oznámenia sudcov okresného súdu (aj [REDACTED]), že sa cítia byť vo veci zaujatí, pretože žalovaný je synom notárky [REDACTED], s ktorou majú priateľské vzťahy.

4. Predseda okresného súdu uznesením č. k. 7 Cb 32/2015 zo 7. októbra 2020 o námietke zaujatosti vznesenej zákonnou sudkyňou rozhodol, že sudkyňa okresného súdu [REDACTED] nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 7 Cb 32/2015 napriek tomu, že svojím predchádzajúcim rozhodnutím – uznesením č. k. 5 C 5/2019 z 26. septembra 2019 ten istý predseda okresného súdu rozhodol, že sudcovia v ňom menovaní (aj [REDACTED]) sú vylúčení z rozhodovania, čo potvrdil krajský súd. Je potom logické, že ak vo veci sťažovateľa existuje rovnaký dôvod rodinného prepojenia, zákonná sudkyňa by mala byť z prejednávania a rozhodovania v jeho právnej veci vylúčená.

5. Predseda okresného súdu o námietke zaujatosti vznesenej sťažovateľom, ktorá bola okresnému súdu podaná 9. septembra 2020, teda dva dni pred tým, ako svoju zaujatosť namietala zákonná sudkyňa (11. septembra 2020), nerozhodol, nijako sa s ňou nevysporiadal, dokonca ju ani nevzal na vedomie. Právny zástupca sťažovateľa sa o napadnutom uznesení prvýkrát dozvedel na pojednávaní konanom 14. septembra 2021, predmetné rozhodnutie mu nikdy nebolo doručované, mohol doň iba nahliadnuť a vyhotoviť si fotokópie, čo sťažovateľ považuje za pochybenie okresného súdu.

6. Napadnutým rozhodnutím bolo rozhodnuté výlučne o námietke zaujatosti vznesenej zákonnou sudkyňou, o námietke zaujatosti vznesenej sťažovateľom dosiaľ rozhodnuté nebolo, v dôsledku uvedeného je postup okresného súdu ústavne neudržateľný a nezákonný a znamená zásah do označených práv sťažovateľa. Aj v prípade, že svoju zaujatosť namieta zákonný sudca aj sporová strana, je povinnosťou predsedu súdu vysporiadať sa s oboma vznesenými námietkami, čo sa vo veci sťažovateľa nestalo.

7. Napadnuté rozhodnutie považuje sťažovateľ za arbitrárne a svojvoľné okrem toho aj z dôvodu, že predsedom konštatovaná „skutočnosť, že sudkyňa stranu sporu pozná, pretože je bývalým manželom súčasnej priateľky jej syna, nie je dôvod na vylúčenie sudcu“, nebola ako dôvod námietky zaujatosti vznesenej zákonnou sudkyňou vôbec uvedená. Ide o tvrdenie z úplne inej námietky zaujatosti.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva sťažovateľa na nezávislý a nestranný súd (podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny) a základného práva na zákonného sudcu (podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, čl. 38 ods. 1 listiny), práva na prerokovanie veci nezávislým a nestranným súdom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 14 medzinárodného paktu postupom okresného súdu spočívajúcim v neprihliadaní na sťažovateľom uplatnenú námietku zaujatosti vznesenú proti zákonnej sudkyňi, o ktorej nebolo vôbec rozhodnuté, ako i v arbitrárnosti a svojvoľnosti napadnutého rozhodnutia, ktorým predseda okresného súdu nevytlúčil namietanú sudkyňu na základe ňou vznesenej námietky zaujatosti napriek tomu, že v predchádzajúcom rozhodnutí v inom konaní vedenom na okresnom súde ak z obdobných dôvodov urobil.

9. V kontexte predostretej sťažnostnej argumentácie ústavný súd v prvom rade poukazuje na zmysel a účel princípu subsidiarity vyvoditeľný z čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorý spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej povahy ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity ochrany ústavnosti ústavným súdom podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [ďalej len „zákon o ústavnom súde“ (obdobne III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 137/2019)].

10. Ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru (II. ÚS 671/2015, II. ÚS 313/2016, III. ÚS 32/2017, I. ÚS 164/2017), v zmysle ktorej ak sa sťažovateľ v ďalšom konaní v merite veci pred všeobecnými súdmi môže domáhať ochrany svojich práv podaním odvolania proti rozhodnutiam prvostupňového súdu (prípadne aj dovolania proti rozhodnutiam odvolacieho súdu), je potrebné jeho sťažnosť podľa čl. 127 ústavy odmietnuť ako neprípustnú.

11. Ústavný súd pripomína, že ústavné súdnictvo je vybudované predovšetkým na zásade preskúmania právoplatne skončených vecí (m. m. IV. ÚS 187/09). V danej veci nepovažoval za potrebné obsiahnejšie sa zaoberať argumentáciou sťažovateľa, pretože aj v prípade opodstatnenosti jeho tvrdení existujú možnosti nápravy v ďalšom priebehu konania v merite veci.

12. Predmet konania o uplatnenej námietke zaujatosti konajúceho sudcu nemožno stotožňovať s predmetom konania, v ktorom dotknutý sudca koná a rozhoduje. Konanie o uplatnenej námietke zaujatosti končí rozhodnutím, ktorým konkrétny sudca je alebo nie je vylúčený z prerokovania a rozhodovania určitej veci. Toto rozhodnutie však nie je rozhodnutím o otázke tvoriacej predmet sporového konania, v ktorom namietaný sudca konal. Konanie o uplatnenej námietke zaujatosti sudcu preto predstavuje čiastkový procesný postup všeobecného súdu smerujúci k rozhodnutiu slúžiacemu na zabezpečenie rozhodovania sporovej veci nestranným súdom. Kvalita rozhodovania súdu o námietke zaujatosti sudcu tak nachádza svoj odraz i v kvalite meritórneho rozhodnutia v konaní, v ktorom bola námietka zaujatosti sudcu vznesená (m. m. III. ÚS 30/2010, III. ÚS 531/2014).

13. Základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom je v Civilnom sporovom poriadku (ďalej aj „CSP“) garantované prostredníctvom inštitútu vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu pre jeho zaujatosť (§ 49 a nasl. CSP). Okolnosť, že o veci napriek tomu rozhodoval sudca, ktorý mal byť vzhľadom na jeho pomer k sporu, stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní zakladajúci dôvodnú pochybnosť o jeho nezaujatosti vylúčený, je pritom dôvodom na uplatnenie riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku.

14. Z § 365 ods. 1 písm. c) CSP vyplýva, že odvolanie proti rozsudku súdu prvej inštancie možno odôvodniť tým, že rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd. Rovnako možno podľa § 420 písm. e) CSP v dovolaní proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí namietať, že rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd.

15. Z predmetných zákonných ustanovení vyplýva, že platná právna úprava civilného sporového konania poskytuje strane sporu možnosť domáhať sa nápravy závažného procesného pochybenia spočívajúceho v rozhodovaní veci sudcom, ktorý mal byť z jej prejednávania vylúčený, a to (za splnenia zákonom ustanovených podmienok) prostredníctvom odvolania, resp. dovolania proti meritórnemu rozhodnutiu v konkrétnej veci (pozri tiež IV. ÚS 5/2019). Teda napriek tomu, že strana sporu nemá proti nerozhodnutiu o jej námietke zaujatosti sudcu možnosť podania opravného prostriedku, svoj nesúhlas s takýmto postupom môže uplatniť v rámci opravného prostriedku proti rozhodnutiu vo veci samej a súčasne použiť i argumentáciu smerujúcu proti napadnutému rozhodnutiu o nevyhlúčení zákonnej sudkyne na základe ňou vznesenej námietky.

16. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľ má v systéme civilného sporového konania k dispozícii účinný prostriedok na dosiahnutie ochrany svojich práv, hoci prípustný až po rozhodnutí vo veci samej. Za týchto okolností považuje ústavný súd za neprípustné, aby v danej fáze konania vstupoval do jeho priebehu a nahrádzal tak právomoc všeobecných súdov, keďže sťažovateľ má k dispozícii riadny, prípadne mimoriadny opravný prostriedok, prostredníctvom ktorého môže uplatniť ochranu svojich označených práv a namietať (rovnako ako v ústavnej sťažnosti) aj nesprávny postup pri prejednaní ním uplatnenej námietky zaujatosti, o ktorej nebolo rozhodnuté. Ústavný súd tak v tejto etape súdneho konania nie je oprávnený korigovať prípadné pochybenia procesného postupu všeobecného súdu v sťažovateľom nastolenej čiastkovej otázke (m. m. II. ÚS 209/2019). K opačnému záveru by za určitých okolností bolo možné dospieť v prípade vylúčenia konajúceho sudcu z rozhodovania, čo však vzhľadom na odlišné okolnosti prípadu nie je potrebné rozoberať.

17. V závere ústavný súd už len v stručnosti poznamenáva, že nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 428/2020, na ktorý sa sťažovateľ v ústavnej sťažnosti odvoláva, sa týka preskúmania rozhodnutia o námietke zaujatosti uplatnenej v rámci väzobného konania, ktorého preskúmanie sa zo strany ústavného súdu vzhľadom na jeho povahu riadi vlastnými špecifickými kritériami odrážajúcimi okolnosť, že ide o relatívne samostatné konanie o obmedzení osobnej slobody, ktoré nie je totožné s konaním vo veci samej (o vine a treste). V prípade sťažovateľa však ide o námietku zaujatosti uplatnenú v rámci civilného sporového konania.

18. Na základe uvedeného ústavný súd vyhodnotil ústavnú sťažnosť sťažovateľa ako predčasnú, čo zakladá dôvod na jej odmietnutie pre neprípustnosť podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde (bod 1 výroku tohto uznesenia). Ako už totiž bolo uvedené, z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že pred podaním ústavnej sťažnosti ústavnému súdu musí strana konania vyčerpať všetky riadne i mimoriadne opravné prostriedky, resp. iné prostriedky nápravy, ktoré sú pre ňu dostupné v konaní pred všeobecnými súdmi.

19. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo. Z uvedeného dôvodu ústavný súd nemohol vyhovieť ani návrhu sťažovateľa na vydanie dočasného opatrenia a odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia, keďže zo systematického výkladu právnej úpravy tohto inštitútu vyplýva (§ 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pozn.), že pozitívne rozhodnutie o takomto návrhu prichádza do úvahy vtedy, ak ústavný súd prijme ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. októbra 2021

Libor Duľa
predseda senátu